

Олександрова Н.О.

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ

У сучасних умовах постійної конкуренції на робочих місцях, яка обумовлена економічною нестабільністю у країні, стає дедалі актуальнішою підготовка висококваліфікованих фахівців, майстрів своєї праці. Внутрішньою базою майстерності виступає система знань умінь та навичок, що відповідає професії, її цілям і завданням. Фахівець – це не тільки працівник, що отримав в процесі професійної підготовки у навчальному закладі необхідні знання та уміння. В сучасних умовах фахівець має бути особистістю з високо розвиненими особистісними якостями, що має творчий потенціал, професійну самостійність і компетентність. Запорукою успішності професійної діяльності є розвиток професійно важливих якостей в процесі навчання. Професійно важливі якості (ПВЯ) – це поняття, що не має однозначного трактування в літературі. Спробуємо виділити його базові компоненти. Е.Ф.Зеер, А.М.Павлова вважають, що професійно важливі якості є найважливішою складовою професійно-особистісного потенціалу, що розуміється як «стійка інтегральна сукупність загальних ,спеціальних та приватних якостей спеціаліста, що обумовлюють його здатність до продуктивного здійснення професійної діяльності». Поряд з ПВЯ стоять психофізіологічні властивості, професійна направленість та професійна компетентність. В.Д. Шадріков ПВЯ називає індивідуальні якості суб'єкта діяльності, що впливають на її ефективність. До цього поняття автор включає здібності. Б.Г. Ананьєв підкреслював, що при визначенні сутності поняття професійно важливих якостей необхідно враховувати не тільки їхній перелік, але й структуру, функціональний склад та співвідношення. Група авторів Н.В. Алішев, О.С. Єгоров, Н.П. Ребров розглядали ПВЯ як параметри, що визначають ефективність системи «людина-машина», «людина-знаряддя праці». Б.А. Душков, О.В. Корольов, Б.А. Смирнов виказували думку, що ПВЯ є фактором професійної придатності, характеризують визначені здібності і органічно входять до їхньої структури, розвиваються в процесі діяльності та навчання. В.Л. Марищук розуміє ПВЯ як окремі динамічні риси, психічні та психомоторні властивості особистості, фізичні якості, що визначаються вимогами професії та процесом навчання. Н.В. Кузьміна та О.О. Деркач визначали ПВЯ як «прояв психологічних особливостей особистості, що необхідні для засвоєння спеціальних знань, здібностей та навичок, а також для досягнення суспільно прийнятної ефективності в професійній праці». За

їхньою думкою, ці особливості включають в себе інтелектуальні, моральні, емоційні, вольові та організаторські властивості. Підводячи підсумки теоретичному аналізу, треба зазначити, що всі автори згодні в думці, що ПВЯ необхідні для ефективної та продуктивної професійної діяльності, проте розходяться в уявленнях про структурне визначення ПВЯ відносно знань, умінь, навичок, здібностей, психофізіологічних та фізичних властивостей особистості, що потребує систематизації. Таким чином, до професійно важливих якостей можуть належати риси характеру особистості, психофізіологічні, фізичні, психомоторні властивості, здібності, уміння, необхідні для оволодіння професією та професійної діяльності. Сумуючи вище викладене, можна зазначити, що професійними якостями ми називаємо ті якості, що необхідні для ефективного здійснення професійної діяльності та для процесу підготовки до неї. Формування системи професійно важливих якостей фахівця є головним моментом професійного становлення особистості.